

Лекція 2

Соціальні цілі економіки

1. Економіка як сфера життя людей.
2. Сталий розвиток.

1. Економіка як сфера життя людей



МОТИВАЦІЯ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМИ

Ви чули про таку подію, як «чорна п'ятниця», і що саме? Чи брали ви участь у такій акції? Подумайте, хто зацікавлений у такій акції. Як маркетингова служба готується до такої акції? У чому її позитивні й негативні сторони та яких сфер життя людини стосується ця акція?

? *Економіка* – це особлива сфера життя суспільства, що охоплює виробництво матеріальних і нематеріальних благ, їх обмін, розподіл і споживання в умовах обмеженості ресурсів.

■ **Потреби** – усвідомлене відчуття нестачі чогось необхідного для життєдіяльності організму та розвитку особистості.

■ **Блага** – все те, що задовольняє потреби.

Потреби класифікують за різними критеріями:

- за засобами задоволення – матеріальні й духовні;
- за способами задоволення – індивідуальні й колективні.

Піраміда Маслоу





Національні особливості та традиції	Стать і вік людини	Рівень освіти і виховання
	Чинники, що впливають на потреби людини	
Кліматичні умови	Смаки та вподобання	Стан здоров'я

Слово «економіка» походить від грецького слова «*oikonomia*», що означає управління домашнім господарством. Існує чимало визначень цього поняття. Найчастіше ним окреслюють такі напрямки діяльності:

- сукупність відносин, пов'язаних із виробництвом, розподілом та споживанням усіх потрібних для людини товарів і послуг;
- діяльність окремого регіону, країни, світу;
- навчальна дисципліна, що вивчає, як здійснюється господарська діяльність.

ПОТРЕБИ

- Відчуття нестачі чогось необхідного для життєдіяльності організму та розвитку особистості

ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

- Виробництво
- Розподіл доходів
- Обмін

БЛАГА

- Все, чим задовольняються потреби (товари, послуги, виконані роботи)

МЕТА

- Споживання благ для задоволення потреб

- **Виробництво** – свідома спільна діяльність людей зі створення нових благ, які неможливо отримати в природі.

Ресурси виробництва

Земля

Капітал

Праця

Підприємницький хист

Результатом виробництва в сучасних умовах є товари, послуги й виконані роботи.

- **Розподіл** – процес формування доходів людей, що беруть участь у суспільному виробництві.
- **Обмін** – процес руху товарів і послуг від виробника до споживача, який відбувається внаслідок операцій купівлі-продажу.
- **Споживання** – процес вживання та використання благ для задоволення потреб.



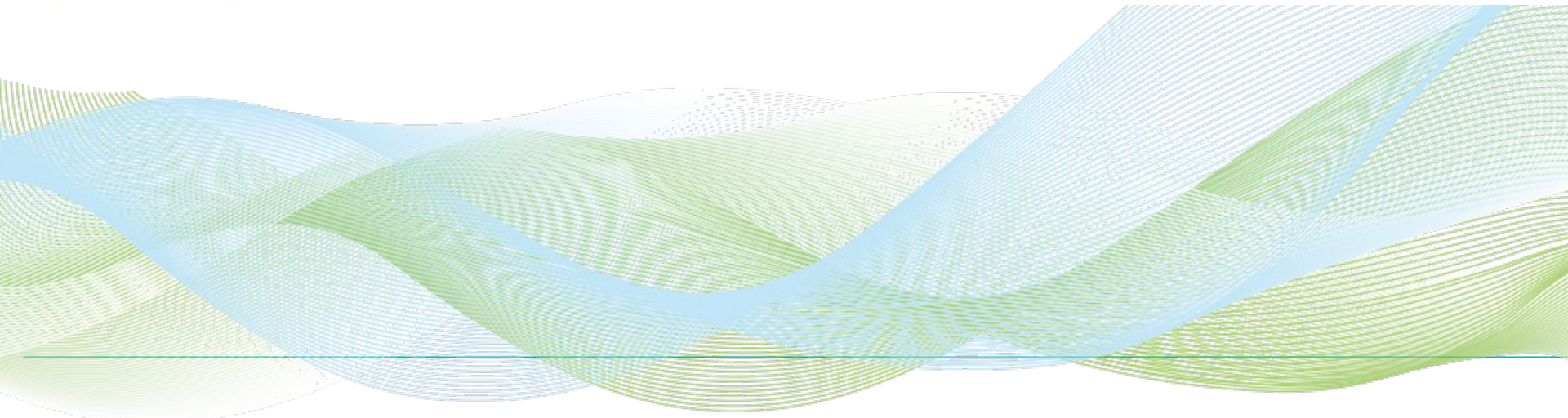
Економіка сьогодні передбачає кілька можливостей участі людей у виробництві:

- 1) безпосередню участь у виробничій діяльності як організатора бізнесу – підприємця або найманого працівника;
- 2) вкладення у виробництво власних ресурсів без особистої участі у процесі виготовлення продукції чи послуг на підприємстві, як-от акціонерний капітал, надання нерухомості в оренду тощо.



Суб'єктами економічних відносин є фізичні та юридичні особи (сторони), які беруть участь у процесах виробництва, розподілу, обміну та споживання.

У таких відносинах завжди є дві сторони: продавець–покупець або виробник–споживач. В економічних відносинах суб'єкти реалізують свої інтереси. Економічний інтерес — це вигода, яка досягається в процесі реалізації економічних відносин. Тобто учасники таких відносин діють таким чином, щоб отримати результат, який задовольнить їхні різноманітні потреби.



Власник кожного фактору, який бере участь в процесі виробництва, в умовах ринкової економіки отримує винагороду.

Основними каналами доходів населення є:

- ? трудові доходи робітників (заробітна плата, премія і т. д.);
- ? доходи від підприємництва (прибуток);
- ? доходи від власності (рента, відсотки і т.д.);
- ? доходи від індивідуальної трудової діяльності;
- ? інші надходження (спадщина, аліменти, гонорар).

Структура загальної економічної теорії

Загальна економічна теорія

Мікро економіка

Вивчає економічні процеси і поведінку економічних суб'єктів первинної ланки: домогосподарства, підприємства

Макро економіка

Вивчає закономірності функціонування господарства в країні (на рівні національної економіки)

Мезо економіка

Вивчає окремі галузі й підсистеми національної економіки (агропромисловий комплекс, будівництво, транспорт)

Мега економіка

Вивчає закономірності функціонування і розвитку світової економіки в цілому (на глобально-планетарному рівні)

З позиції характеру регулювання в будь-яких національних економіках виділяють:



Коротка характеристика зазначених типів економічних систем:

- ? **Адміністративні економічні системи**, в яких регулювання здійснюється через відповідні державні органи;
- ? **Ринкові економічні системи**, в яких структура і пропорції економіки визначаються через ринок шляхом балансування попиту і пропозиції;
- ? **Змішані економічні системи**, в яких регулювання економіки здійснюється як через ринок, так і через органи держави;
- ? **Традиційні або архаїчні економічні системи**, в яких регулювання економіки базується на певних національних традиціях.



Висновки:

Проблема: обмеженість виробничих ресурсів.

Потреби є рушійним мотивом економічної діяльності.

Економічна теорія – наука про закономірності розвитку економічної системи, поведінку людей у виробництві, обміні, розподілі і споживанні благ з метою задоволення своїх потреб за умови обмеженості виробничих ресурсів.

Типи економічних систем: адміністративні, ринкові, змішані, традиційні.

2. Сталий розвиток

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

обмеженість
ресурсів

раціональне й ефективне
використання

збереження
довкілля

МОТИВАЦІЯ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМИ

У липні 2017 р. на земній кулі мешкало більше ніж 7,5 млрд людей, а до 2025 р., за оцінками вчених, ця цифра збільшиться до 10 млрд. Тільки уявіть, скільки необхідно їжі та одягу, чистої води й електрики, будинків, транспортних засобів і багато чого іншого, щоб задовільнити потреби такої шаленої кількості людей, яка продовжує зростати! Та, на жаль, ресурси, якими може забезпечити нас наша рідна планета, не є невичерпними. Поміркуйте, що робити з означеною проблемою. Як забезпечити гармонійний розвиток людства за умов дефіциту ресурсів, яких стає все менше?



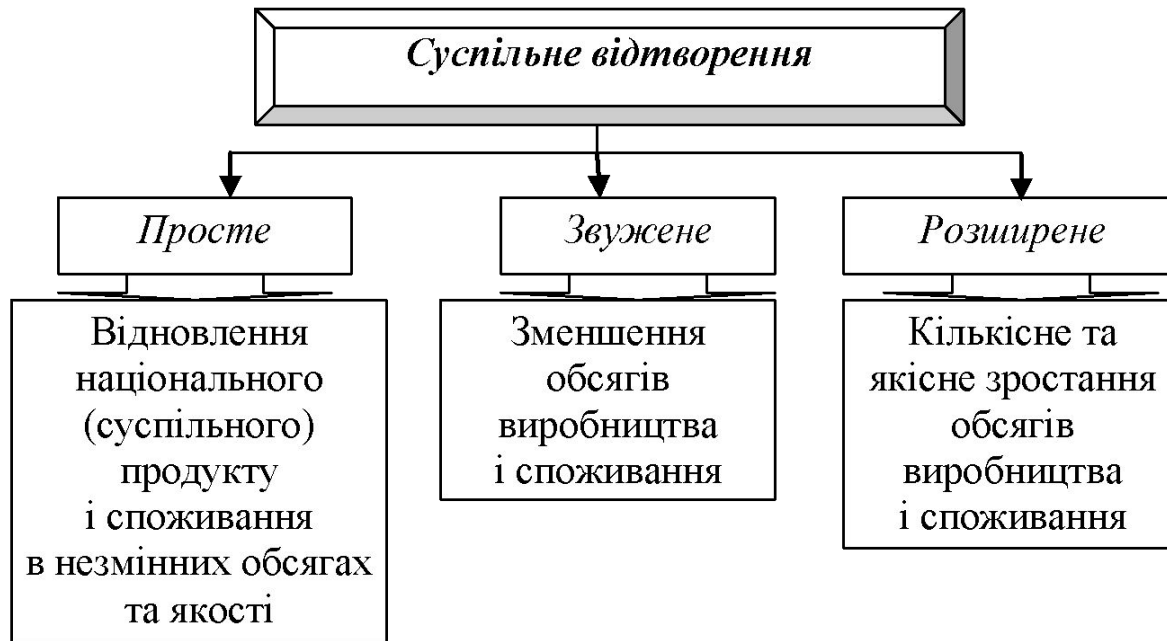


Рис. Види суспільного відтворення



Обмеженість ресурсів вимагає пошуку альтернативних варіантів їх використання в процесі виробництва. Раціональне використання ресурсів передбачає формування найефективніших їх комбінацій, які найкраще задовольняють потреби населення.

В економіці для пояснення ефективності використання ресурсів у виробництві економічних благ використовують поняття «виробничі можливості».



Виробничі можливості — це можливості суспільства з виробництва економічних благ за умови повного та ефективного використання всіх наявних ресурсів за даного рівня розвитку технології.

Різне ставлення до перспектив і наслідків економічного зростання відобразилось у таких **концепціях**:

- ? нульового економічного зростання;
- ? сталого економічного розвитку;
- ? ноосферного розвитку;
- ? інноваційного економічного зростання.



Сталий розвиток (*sustainable development*) — це розвиток, який задовольняє потреби нинішнього покоління без шкоди для можливостей майбутніх поколінь задовольняти власні потреби.

Економічні проблеми	Соціальні проблеми	Екологічні проблеми
- застарілі методи виробництва і споживання - фінансова криза - низький рівень продуктивності	- нерівномірний доступ населення до освіти і медицини - безробіття - невідповідність структури попиту структурі пропозиції на ринку праці - труднощі запровадження адресних соціальних виплат	- деградація довкілля - енергонеефективність - деградація земель - значні викиди вуглекислого газу в атмосферу - проблема відходів

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ



- Зайнятість населення
- Підвищення кваліфікації
- Бізнес-етика



- Інновації
- Управління ризиками
- Експансія

- Ефективний розподіл ресурсів
- Виробництво згідно з принципами сталого розвитку
- Управління життєвим циклом продуктів

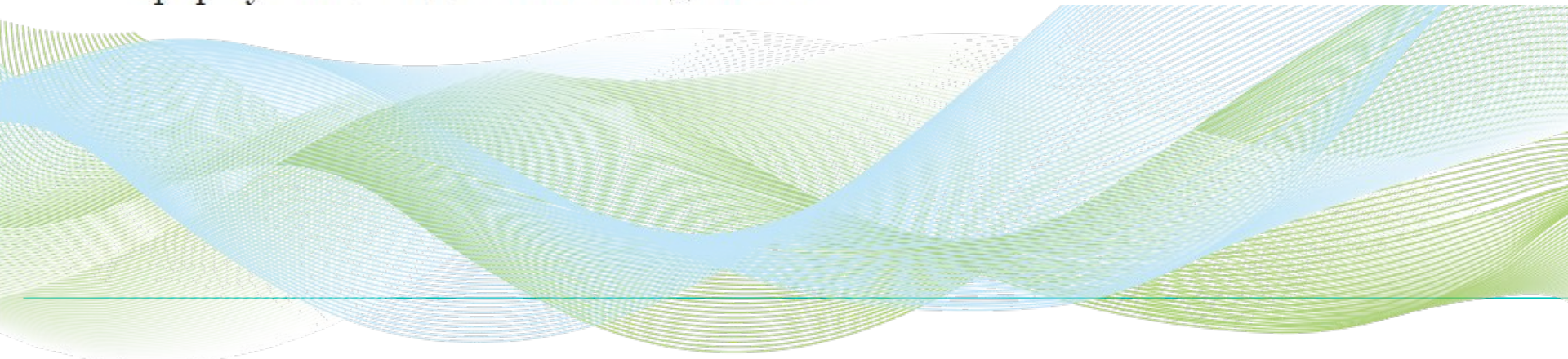
- Дотримання прав людини
- Інвестиції в некомерційні організації

- Охорона здоров'я
- Контроль за змінами клімату
- Збереження біорізноманіття

- Збереження чистого повітря й води
- Відсутність відходів
- Екологічне правосуддя

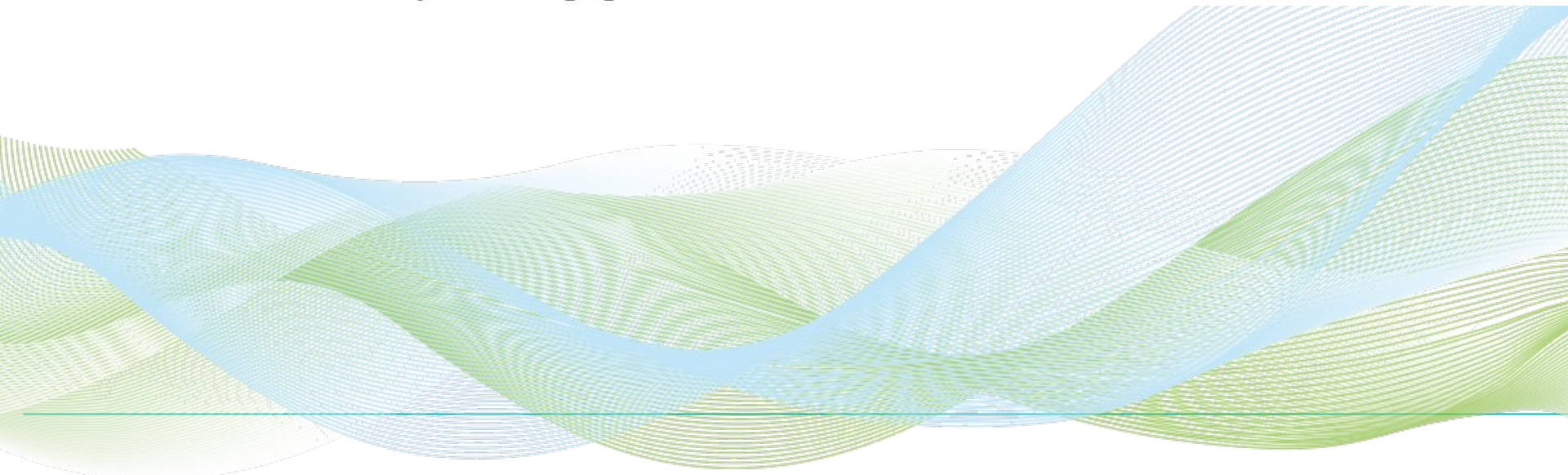
Під час ведення господарської діяльності потрібно дотримувати принципів сталого розвитку, до яких належать:

- відповідальність перед майбутніми поколіннями;
- рівні можливості для розвитку та задоволення потреб різних поколінь;
- право кожної людини на здорове та активне життя в гармонії із природою, на життя в екологічно чистому та благополучному для неї довкіллі;
- забезпечення збалансованості економічної та екологічної діяльності, спрямованих на збереження біосфери;
- формування екологічної свідомості.





Для реалізації цілей сталого розвитку потрібно проводити такі заходи: здійснювати екологічно чисте виробництво; раціонально використовувати природні багатства; зменшувати рівень відходів виробництва та споживання; пропагувати ідеї зеленого будівництва та екопоселень; застосовувати інноваційні екологічні технології у всіх сферах людської діяльності.



ВИСНОВКИ

Концепція сталого розвитку, запропонована ООН, передбачає, що людське споживання ресурсів має бути таким, щоб не зашкодити розвитку майбутніх поколінь. Ця концепція поширюється на різні сфери життя людини: її спілкування з природою, соціумом, економікою. Концепція передбачає не «замороження» світового прогресу або повернення до минулого, а розвиток у такій формі, яка б сприяла збереженню балансу й гармонії в навколишньому середовищі та можлива шкода від якої була б найменшою.

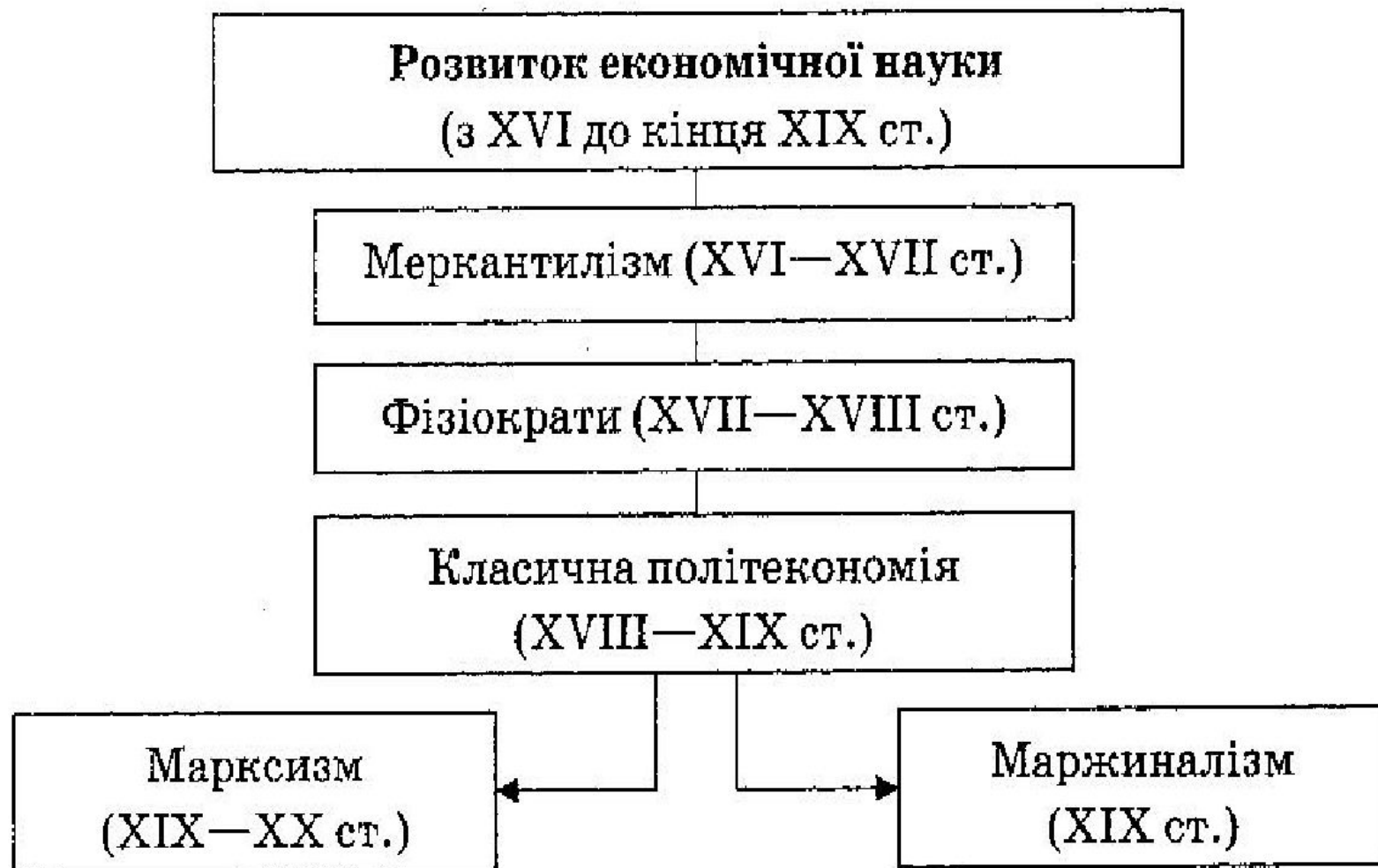
Завдання на семінарські заняття

Семінарське заняття 4. Соціальні цілі економіки

1. Економіка як сфера життя людей.
2. Економічні потреби та блага.
3. Процеси, що забезпечують задоволення потреб: виробництво, розподіл, обмін і споживання.
4. Учасники (суб'єкти) економічних відносин.

Семінарське заняття 5. Місцевий бюджет: основні статті доходів та видатків. Сталий розвиток.

1. Обмеженість ресурсів.
2. Необхідність раціонального та ефективного використання ресурсів. Крива виробничих можливостей.
3. Вплив діяльності людини на довкілля.
4. Сталий розвиток як спосіб збереження довкілля.
5. Місцевий бюджет: поняття
6. Місцевий бюджет: основні статті доходів та видатків





Основні етапи розвитку політичної економії

- **Меркантилізм** (*мерканте* - торговець)
- Джерело багатства – зовнішня торгівля
- Томас Мен, Атуан Монкретьєн (16-17 ст.)



Основні етапи розвитку політичної економії

- ☐ **Фізіократи** (*фізис* - природа)
- ☐ Джерело багатства – землеробство
- ☐ Франсуа Кене 18 ст.



Основні етапи розвитку економічної теорії

- **Класична політекономія**
- Джерело багатства – виробництво
- Адам Сміт, Давід Рікардо (18-19 ст.)



Основні етапи розвитку політичної економії

- **Економічний лібералізм** – теорія економічної свободи, представники якої виступають проти втручання держави в економіку, природним її регулятором вважають ринок.
- **Кейнсіанство** – обґрунтовує необхідність втручання держави в економіку
- **Монетаризм** – надає вирішального значення в регулюванні економіки грошовій системі. Головною умовою стійкого розвитку вважається планове зростання грошової маси в обігу. Монетаристська концепція лежить в основі діяльності Міжнародного валютного фонду.



Дякую за увагу!